

ΤΑ ΠΟΙΗΤΑΡΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ - ΠΗΓΕΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ

*"Αλί τον πού τές ρίζες του τζειϊνον πού ζορακρύζει,
μέ πού τόν ήλιον έσειει φώς, μήτε πατρίδαν ρίζει."*

του Χάρη Μεττή

(γ έρωτος)

ΠΩΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΑΝ ΤΗΝ ΞΕΝΙΤΕΙΑ ΟΙ ΙΔΙΟΙ ΟΙ ΚΥΠΡΙΟΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ

Τά Έλληνικά Δημοτικά Τραγούδια, όπως αυτά μιμειύτηκαν από στόμα σε στόμα και διεκτραγωδήσαν τη μοίρα του Έλληνα νά ξενιτεύεται και νά προκαλεί έτσι μιάν άκάταχτη έθνική αιμορραγία, παραμένουσ άξεπέραστα ώς προς τήν ομορφιά του στίχου και τά ηγαία αισθήματα πού τόσο επιβλητικά άντικαθρεφτίζονται σ' αυτά. "Όμως ό ξενιτεμένος σ' οποιαδήποτε γωνία της γης νά τόν είχε ρίξει ή άδήριτη ανάγκη της άποδημίας, δέν έπαψε ποτέ νά διαχέει σέ στίχους και ν' άπαθανάτιζει έτσι τη δικιά του συμβολή στην διεκτραγώδηση της "κατάρας" πού όνομάζουμε "μετανάστευση", όσα καλά κι άν προσφέρει στον μετανάστη ή έγκατάστασή του σέ ξένους τόπους, μακριά από τις άρνητικές βιωτικές καί άλλες πιεστικές συνθήκες της γενετήρας του. Οί δέ Έλληνοκύπριοι πού μετανάστευσαν κι έγκαταστάθηκαν μόνιμα στό Ήνωμένο Βασίλειο (τήν Άγγλία, τήν Σκωτία, τήν Ουαλία και τήν Ίρλανδία) δέν μπορούσαν ν' άποτελέσουν έξαιρέση στον κανόνα αυτό. Μέ μόνη τή διαφορά ότι τις ποιητικές τους συνθέσεις (κι έδώ περιοριζόμαστε μόνο σ' όσους κατατάσσουμε την κατηγορία των ποιητάρηδων και των λαϊκότροπων ποιητών) τις έγραψαν και τις δημοσίευσαν στό Έλληνοκυπριακό, κάποτε δέ και στό Έλληνοαγγλοκυπριακό ιδίωμα, στό όποιο μπορούσαν νά κινηθούν άνετότατα, άφορ ή πλειονότητά τους έμμένει σταθερά και, θά λέγαμε, πεισματικά στό ιδίωμα και τις παραδόσεις πού είχαν φέρει μαζί τους οι πρώτοι Έλληνοκύπριοι μετανάστες. Αξίζει δέ νά σημειωθεί έδώ τί παιδιά της δεύτερης, της τρίτης, άκόμη δέ και της τέταρτης γενεάς Έλληνοκυπρίων μεταναστών μιλούσν και συνεννοούνται πολύ καλύτερα στό Έλληνοκυπριακό ιδίωμα των γονιών και των παππούδων και γιαγιάνδων τους παρά στην πανελλήνια γλώσσα πού διδάσκονται στά Έλληνικά Παροικιακά Σχολεία. Πά τό θέμα, λοιπόν, της μελέτης μας θεωρούμε επιβεβλημένο ν' άναφερθούμε και σέ μερικές ποιητικές συνθέσεις Έλληνοκυπρίων του Ήνωμένου Βασιλείου, από τις όποιες άρύθμιστε άξιόλογες πληροφορίες γύρω από τους πραγματικούς λόγους πού μετανάστευσαν από τήν Κύπρο.

Στή Βρετανία, λόγω της μακροχρόνιας κατοχής της Κύπρου από τους Άγγλους (1878-1960) έχουν μεταναστεύσει κι έγκατασταθεί μόνιμα οι πού πολλοί άπόδημοι Κύπριοι. Ένας, μάστια, άξιόλογος άριθμός από αυτούς όχι μόνο βελτίωσε τήν οικονομική του κατάσταση, αλλά κι απέκτησε κάποτε τόσο μεγάλη περιουσία, ώστε νά έπιζητεί τήν επένδυσή - μέ τόν έναν ή τόν άλλο τρόπο - των κεφαλαίων του σέ ξενοδοχειακές, προπάντων όμως σέ οικιστικές έπιχειρηματικές δραστηριότητες. Άλλά και στον καθαρά πνευματικό -

έπιστημονικό - καλλιτεχνικό τομέα οι έπιτυχείς των μεταναστών αυτών δέν είναι καθόλου καταφρονητές. Έτσι, βρισκόμαστε γιατρούς, δικηγόρους, αρχιτέκτονες, λογιστές, καθηγητές και δασκάλους Κυπριακής καταγωγής σέ όλες τις βαθμίδες της ζωής της χώρας φιλοξενίας και τελικά έγκατάστασης είτε των ίδιων, είτε κυρίως των γονιών τους.

Τό σημείο, όμως, πού ένδιαφέρει έμάς έδώ είναι ή έκδοχη και κυκλοφορία Έλληνικών έφημεριδών, περιοδικών και γενικά μέσων μαζικής έννημέρωσης. Και τούτο γιατί έτσι όδθηκε ή εύκαιρία σέ άνθρώπους πού είχαν κάποια ποιητική ή καλύτερη ποιητάρικη ικανότητα νά χρησιμοποιήσουν τόν έντεχνο λόγο άνα μέσο έκφρασης των συναισθημάτων τους στό καιτό και πάντοτε για τούς μετανάστες έπικαιρο θέμα της μόνιμής τους "κατάδικης", νά ήσουν και ίσως νά πεθάνουν στην Ξένη γη. Τό δέ συναίσθημα αυτό είχε καταστεί άκόμη πιό δού μετά την άναγκαστική έκρίζωση χιλιάδων Έλληνοκυπρίων από τις πατρογονικές τους έστίες λόγω της Τουρκικής εισβολής και της μακροχρόνιας κατοχής μεγάλου μέρους της Κυπριακής γης.

Όπως άσφαλώς θά δοουμε όλοι μας, στά ποιήματα αυτά κυριώτερο, αλλά όχι και τό μοναδικό γνώρισμα, είναι ή νοσταλγία της μακρινής πατρίδας του μετανάστη και ό άσφατος πόθος για έπιστροφή στό πατρογονικό του χώματα. Ό πόθος, μάστια, αυτός λαμβάνει τραγικές διαστάσεις όταν ή μετανάστευση ύπήρξε τό αποτέλεσμα τού βίαιου ξεριζωμού και της άναγκαστικής και για πολλούς μόνιμης προσφυγοποίησης μετά τήν τουρκική εισβολή του 1974.

Μέσα, πάντως, και από τά ποιητάρικα αυτά δημοουργήματα διακρίνει κανείς τούς πραγματικούς λόγους πού ή κυπριακή μετανάστευση είχε πάρει τις τόσο μεγάλες διαστάσεις πού άπαστραγγισαν τήν Κύπρο από έκατοντάδες χιλιάδες κατοίκων της, ριχνόντας τους στό τέσσερα σημεία του όρίζοντος και καταδικάζοντας τους πού πολλούς από αυτούς νά όλοκληρώσουν τόν κύκλο της έπίγειας ζωής τους σέ Ξένα χώματα και κάτω από έναν άγέλαστο και κάθε άλλο παρά γαλανό ουράνιο. Και τις έκατοντάδες αυτές χιλιάδες των μεταναστών νά τις σιογτρώνει τό σαρσάκι τού φόβου και της δικαιολογημένης άμφιβολίας άν θά μπορούσαν τελικά νά κρατηθούν δεμενιοί στις πατρογονικές τους ρίζες και νά Ξαναγυρίσουν στό χώματα πού γι' αυτούς άποτελούε πάντοτε τή μοναδική κι άναπαλλοτριωτή τους πατρίδα.

Συνοψίζοντας, λοιπόν, θά λέγαμε ότι - όσο τουλάχιστον άφορά τό θέμα μας - οι λαϊκοί ποιητές ή ποιητάρηδες, πού έζησαν κι έγραψαν ως μετανάστες, έχουν τώρα σαν πηγές έμπνευσής τους (α) τή νοσταλγία, (β) τή άγωνία τους για τό μέλλον των παιδιών τους, άν δηλαδή θά μπορούσαν νά κρατηθούν μέσα στους κόλπους της έθνικής και πολιτιστικής τους κληρονομιάς, και (γ) τόν βίαιο ξεριζωμό τους από τις πατρογονικές τους έδαφη μετά τήν τουρκική εισβολή του 1974. Η δέ προσφυγιά αυτή